

Nemzeti Pedagógus Műhely

1062 Budapest, Andrásy út 87-89. fszt. 1.
Tel. (00-36-)30-2013975, tel/fax: (00-36-)1-3215940
E-mail: npm@freemail.hu , info@baranyi.hu
Honlap: www.baranyi.hu
Adószám: 18068478-1-01
Bankszámlaszám: 11706016-20795832
Bírósági bejegyzés: sorszám: 6198 (Főv.B.:11.pk.61421/2)

Népesedési modell¹

Az európai országok közös problémája a népesség természetes reprodukciójának elégtelensége. Egyre kevesebb gyermek születik a családokban, ez a lakosság kor-szerinti eloszlásának torzulását eredményezi. Egyre több nyugdíjas jut egyre kevesebb aktív adófizető állampolgárra. A jelenség a nyugdíjrendszer összeomlásához vezethet.² Munkaerőhiány lép fel, erősödik a migráció, amely kulturális feszültségekhez, az értékes hagyományok sérüléséhez vezethet.

A válság megelőzése ugyanolyan fontos, mint a környezet védelmére tett intézkedések. Európában lakosság természetes reprodukcióját elősegítő terv kialakítására van szükség.

A népesedési folyamatok dinamikáját, a tendenciák kialakulását elméleti (demográfiai, szociológiai, játékelméleti) modellekkel értelmezhetjük. **Alapvető felismerés, hogy minden olyan közösségben, ahol a javak áramlásának iránya az együtt élő generációk között az idősebb korosztályoktól a fiatalabb korosztályok felé mutat, szükségszerű a népességdeficit, és ha a javak áramlása a fiatalabb korosztályok felől az idősebb korosztályok felé irányul, a biztos a népesség természetes növekedése.**³ Az európai (humanista) közgondolkodás szívesen elutasítja, hogy a gyermekvállalás és az anyagi érdekelttség összefüggene, azonban azt tapasztaljuk, hogy ahol a sok gyerek lényegében kizárólagos feltétele a szülők későbbi anyagi jólétének, ott a túlnépesedés jelent problémát, ezzel ellentétben, ahol a társadalmi berendezkedés olyan, hogy a szülők anyagi helyzetét hosszabb távon is nemhogy javítja, hanem inkább rontja a gyermekvállalás, ott mindig megjelenik a demográfiai deficit. Eredményes népesedéspolitikai kulcsa az, hogy vissza kell állítani a család gazdasági egységét. Ezt úgy kell megvalósítani, hogy az emberi erő termelése önszabályozó legyen. A családnak a jövőre vonatkozóan alapvető érdeke legyen, hogy gyermekei szülessenek, azokat minőségi oktatásban részesítse, törvénytisztelő állampolgárrá nevelje, még a jelenben hozott áldozatok árán is.

¹ Elhangzott Szombathelyen a *Gyermek születik...* című nemzetközi konferencián 1999. december 18.-án.

² Magyarországon és más országokban is a nyugdíjrendszer sok évtizede a felosztó-kirovó elv alapján működik, tehát a most befizetett nyugdíj-hozzájárulást a mai nyugdíjasok nyugdíjaként fizetik ki. Még akkor is, ha a nyugdíjfizetés elve a befizetés hozamán alapul, ez csak akkor jelent kielégítő nyugdíjat, ha az aktív állampolgárok megfelelő módon biztosítják a gazdasági feltételeket.

³ Caldwell, J. C. (1982). *Theory of fertility decline*. New York, NY., Academic Press

A Nemzeti Pedagógus Műhely (Budapest) társadalompolitikai javaslatának fő tézise, hogy a munkaerő újratermelését, a gyermekek világra-hozását és felnevelését közfeladatnak is kell tekinteni, olyan erőfeszítésnek, amely a közjót szolgálja, mint a rendvédelmi szervek, a honvédelem, az állami apparátus, oktatási rendszer fenntartása. ⁴ A gyermekek szülése, nevelése és taníttatása nagy terhet hárít a szülőkre, az állam a terhekhez a költségek kisebb hányadával járul hozzá.⁵ A közfeladatokra fordított erőforrásokból részesedni kell a munkaerő újratermelésében, a gyermekek nevelésében természetes részt vállaló családoknak. A közjóért felelős állam feladata, hogy a javak áramlását az együtt élő generációk között irányítsa.

A javaslat lényege: A felnevelt gyermek adójának (személyi jövedelemadójának) egy része a felnőtt gyermek döntésétől függetlenül, növelje a szülők jövedelmét vagy nyugdíját.⁶

Elgondolásaink szerint a koncepció megvalósulása fokozatosan történne, a gazdasági feltételektől és a gazdaságra gyakorolt kedvező hatástól függően.⁷ A bevezetés fokozatosságának ellenére a rendszer pszichológiai hatása várhatóan már eleinte pozitív lenne, hiszen az átutalt adó-visszatérítés azt az üzenetet hordozza, hogy a gyermeknevelésre fordított áldozatot elismerik.⁸ A rendszer ugyanis azt az **évszázados igazságtalanságot kompenzálja**, hogy a gyermek nevelését nem ismerték el, mint gazdasági tevékenységet.^{9,10}

A koncepció megvalósításából származó várható nyereség:

- A demográfiai irány kedvezőre fordul, több gyermek születik, **a népesség száma természetes szaporulattal stabilizálódni fog.**
- A javasolt rendszer a házasságkötéssel létrejött **családot támogatja** az együttéléssel szemben, akadályozza a válásokat. **A pénzügyi folyamatokkal kapcsolatban megkövetelt fegyelem a párkapcsolatokban is maga után vonja a felelősségteljesebb magatartást.** ¹¹ Ezért összességében pozitív hatás várható a közkerkölcsre.

⁴ Hangsúlyozzuk, hogy a gyermekek vállalása és felnevelése a szülők kizárólagos döntésétől függ.

⁵ Magyarországon a család háromszor annyit fordít a gyermek felnevelésére, mint az állam az oktatási támogatással, egészségügyi ellátással, támogatással együtt.

⁶ Számításaink alapján, javaslatunk szerint ez az arány Magyarországon **25 %**.

⁷ A javaslatot 1999-ben átadtuk a magyar kormánynak, 2001-ben munkabizottság alakult a Miniszterelnöki Hivatalban, amely vizsgálta a megvalósulás feltételeit. Ez a bizottság a 2002-ben a parlamenti választások idején beszüntette munkáját.

⁸ Ez a rendszer, ellentétben minden más „gyermekhaszon-realizáló” rendszerrel, nem a gyerekek kihasználására, életük megnyomorítására, hanem lehető leggondosabb nevelésükre ösztönöz.

⁹ Ezért el kell utasítani azokat az érveket, hogy ez a rendszer igazságtalanságot szül.

¹⁰ Meg kell oldani néhány részlet kidolgozását: a fogyatékos gyermeket nevelő szülők, gyermeküket egyedül nevelő szülők, az elvált szülők, a hivatásos nevelőszülők, az önhibájukon kívül gyermektelenek és a gyermeküket munkaképes kor előtt elveszítők helyzetének meghatározását és beillesztését az alapmodellbe. Ezeket a feladatokat azonban megoldhatónak látjuk.

¹¹ Elősegíti a fiatalabb házasodást, a ma divatosnál korábbi gyermekvállalást. A viszonylag korai házasodás velejárója, hogy az anya több gyermeket vállalhat egészségügyi kockázat nélkül.

- A koncepció megvalósítása családi szinten gazdaságélénkítő beruházásnak is tekinthető. Az adó egy részének visszajuttatása lendületet ad a gyermeknevelésre, iskoláztatásra fordított erőfeszítéseknek. A családba visszaáramló pénz a családon belül újra elosztható, ezzel **a család stabilitását pozitív visszacsatolással erősíti.**
- Segíti a **háromgenerációs család** megújulását, a nagyszülők életminőségét javítja.¹² Értéket adhatnak át unokáiknak, és időskoruk életének értelmét kapják cserébe, csökkeni fog az idősek kiszolgáltatottsága, elősegíthető a családon belül az otthoni ápolás, ezért a társadalombiztosító költségei csökkennek.
- Javítja az iskoláztatási szokásokat, a munkavállalók tanultabbak, műveltebbek lesznek.¹³ Ez azt is jelenti, hogy **az iskolára fordított költségvetési kiadások sokkal jobban hasznosulnak.**
- A koncepció **gazdasági növekedést** támogató elképzelés. Több ponton várható a gazdaságra gyakorolt pozitív hatása: A rendszer visszaszorítja a fekete gazdaságot, az adózási fegyelem javulása miatt **növekednek az adóbevételek.** Ezzel a költségvetést új forrásokhoz juttatja. Ezért a koncepciót megvalósító rendszer **gazdaságilag fenntartja magát.**
- Igen lényeges következmény a cigányok (és más hasonló kultúrájú csoportok) életvitelére és életminőségére gyakorolt hatás. Abban reménykedhetünk, hogy a gyermekeik tanulni fognak és dolgozni. Ezért a szülőket kell anyagilag érdekeltté tenni gyermekeik tanulásában, az anyagi érdeknek azonban a produktumhoz kell kapcsolódnia.¹⁴ Növekszik a minőségi munkát végezni képes munkavállalók száma, csökken a tartósan segélyből élők aránya. Kevesebbet kell segélyekre kifizetni.

Az elgondolás nem a nyugdíjrendszer része. Elősegíti azonban az idősek anyagi biztonságát.¹⁵ Ragaszkodni kell ahhoz, hogy a szülő attól a pillanattól kezdve kedvezményezett legyen, attól kezdve, hogy a gyermeke dolgozik.

Budapest, 2004. december 1.

Dr. Baranyi Károly
(Nemzeti Pedagógus Műhely)

¹² A még kereső szülők adójának meghatározott részét a nagyszülők kapják, akik – várhatóan – unokáikra fogják fordítani.

¹³ A szülők alapvető érdeke, hogy a gyermeke tanult ember legyen, és megfelelő anyagi egzisztenciát biztosítson magának.

¹⁴ A rendszer tehát minden olyan családot támogat, amelyben a gyermekek majd személyi jövedelemadót fizetnek, nem támogatja viszont a gyermekek oktatásának és nevelésének elhanyagolását vagy mellőzését.

¹⁵ A rendszer szolgáltatása nem érzékeny az inflációra, a nyugdíj kiegészítése az időskor előrehaladtával növekszik, hiszen a felnőtt gyermekek jövedelme általában növekszik.